

О. Биркович у своїй дисертації «Судова система української держави (Гетьманщини) 1648 – 1657 рр.» з'ясовує суспільно-політичні умови, в яких відбувався процес становлення судової системи Гетьманщини, визначає політичні та ідеологічні чинники, які впливали на її формування, показує вплив досягнень української суспільно-політичної та державно-правової думки на становлення системи судочинства тощо.

Серед сучасних напрямків дослідження правової системи України-Гетьманщини можна виокремити праці вчених Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України – І. Усенка, І. Музики, К. Віслобокова та ін. Це, насамперед, наукова праця, присвячена аналізу правового звичаю як джерела права України-Гетьманщини. У ній детально характеризуються роль та значення цього джерела права у формуванні та розвитку правової системи, аналізуються точки зору різних учених стосовно позитивного та негативного впливу звичаєвого права на правотворчі процеси в Україні-Гетьманщині.

Важливе місце в сучасній історіографії досліджуваної теми належить ученим, які займаються аналізом окремих джерел права цього періоду та дослідженням найбільш важливих галузей та інститутів права України-Гетьманщини. Фундаментальне дослідження інституту права власності, у тому числі України-Гетьманщини, було зроблено В.Є. Рубаником.

Колосова О. О.

*Черкаський факультет Національного університету «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри спеціально-правових дисциплін*

ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ У ПЕРІОД УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Прийшовши до влади в березні 1917 р., уряд Української Центральної Ради зіткнувся з низкою проблем, які потребували негайного вирішення. Серед них було і подолання безробіття, яке в післявоєнних умовах набуло великих масштабів. Тому для боротьби з цим явищем урядом було розроблено і впроваджено у життя ряд заходів.

Так, із протоколу засідання Малої ради (далі – МР) від 2 березня 1918 р. (у м. Житомирі) дізнаємося про ухвалення тимчасового статуту громадських робіт (ЦДАВО України, ф. 3266, оп. 1, спр. 4,12 арк., 1-1зв.), які передбачалося створити з метою боротьби з постійно зростаючим безробіттям, а також – заради доцільного використання вільних робочих рук. Для цього при Міністерстві праці передбачалося створити, на чолі з міністром праці або його заступником, Раду з організації необхідних громадських робіт. До ради входили з правом вирішального голосу представники (по одному від кожного) таких міністерств: праці, торгівлі й промисловості, продовольчих справ, земельних справ, військового, морського, шляхів, фінансів. Від організацій: Центрального союзу професійних робітничих спілок – три, Центрального комітету рад робітничих депутатів – один, Центрального комітету селянської спілки – три, Центрального союзу кооперативів – один (ЦДАВО України, ф. 3266, оп. 1, спр. 4,12 арк., 1).

Далі на статутному рівні регламентувалося, що в разі відсутності тих чи інших Центральних союзів професійних та громадських організацій до часу їх утворення, до Ради входять представники відповідних організацій Київщини. Раді надавалося право залучати для участі в її роботах представників інших відомств і організацій, а також досвідчених людей з правом дорадчого голосу. Для здійснення вищезазначених робіт урядом передбачалося створити спеціальний Державний фонд (Тимчасовий статут про громадські роботи // Вісник Ради Народних Міністрів Української Народної Республіки. – 1918. – № 9 (15 березня). – С. 4., 1).

На Раду з організації потрібних для держави громадських робіт покладалися такі обов'язки: обговорення і вирішення справ про ті чи інші проблеми; розгляд й остаточне укладання обчислень витратків, потрібних на ці роботи; асигнування із спеціального Державного фонду коштів відомства і субсидій громадським установам на ухвалені Радою роботи в межах сум ухвалених УЦР; видання окремих інструкцій для керування громадськими роботами, шляхом інтерпретації та деталізації законів УЦР про громадські роботи. Плани громадських робіт і обчислення витратків на них затверджувалися УЦР.

Для виконання зазначених планів раді, крім зазначених обов'язків, надавалися й права: утворювати при собі на чолі з одним із членів Ради підготовчі комісії із спеціалістів-техніків та інших досвідчених людей (Тимчасовий статут про громадські роботи // Вісник Ради Народних Міністрів Української Народної Республіки. – 1918. – № 15 (5 квітня). – С. 1., 1). Всі витатки на оплату праці в комісіях та на підготовчі роботи з вироблення планів і обчислень, необхідних для громадських робіт, проводилися за міністерством праці.

На Міністерство праці покладался обов'язок догляду за виконанням громадських робіт, а також – вироблення правил, які мали визначати порядок прийняття на роботи, порядок вироблення норм оплати праці, встановлення внутрішнього порядку на цих роботах і т. ін. (Тимчасовий статут про громадські роботи // Вісник Ради Народних Міністрів Української Народної Республіки. – 1918. – № 15 (5 квітня). – С. 1., 1).

На підготовку до втілення в життя прийнятого 2 березня 1918 р. в Житомирі УЦР Закону «Про заснування Ради по організації громадських і державно-необхідних робіт» (Організація громадських робіт // Нова рада. – 1918. – № 44 (28 березня). – С. 2-3., 2-3) було асигновано у спеціальний для цього Державний фонд 1 млн. крб. по 1 серпня 1918 р. З цією метою при Міністерстві праці було засновано раду, як верховний орган, в розпорядженні якого був державний фонд, і підготовчий виконавчо-технічний апарат – департамент громадських робіт – у складі Міністерства праці. Крім цих головних органів існували, як уже зазначалося, консультативні комісії із спеціалістів, під керівництвом одного із членів ради.

Департамент громадських робіт мав два відділи: праці і технічний. Відділ праці мав такі підвідділи: тарифних ставок, обліку і поділу робочої сили, інспекції праці. Технічний відділ складався з п'яти підвідділів: шосейного будівництва, залізничного, водних робіт, гідротехнічних, подачі харчової, квартирної та іншої допомоги робітникам на громадських роботах.

До цього департамент ринку праці зауважував, що досвід ради і департаменту громадських робіт зможе в майбутньому стати основою до перебудови департаменту в

постійний орган – міністерство громадських робіт на зразок французького (Організація громадських робіт // Нова рада. – 1918. – № 44 (28 березня). – С. 2-3., 2-3).

19 квітня 1918 р. відбулося засідання ради громадських робіт при Міністерстві праці, на якому було вирішено виділити шість комісій: залізничну, шосейну, водну, гідротехнічну, громадянську та загальну і правову. До ради вже надійшли проекти громадських робіт з Миколаєва, Одеси і Кривого Рогу (Громадські роботи // Нова рада. – 1918. – № 63 (20 квітня). – С. 3., 3).

Отже, у підсумку можна зазначити, що уряд Української Народної Республіки активно займався соціальною політикою, сприяв зменшенню безробіття в країні. Впродовж його існування було зроблено чимало позитивних кроків у цьому напрямку, зокрема було здійснено спробу створення спеціальних органів соцзабезпечення, видано ряд нормативно-правових актів, які сприяли зменшенню безробітних. Але погіршення політичної ситуації, економічна криза, значно знизили ефективність реалізації задекларованої політики.

Васькевич Я. С.

Национальный университет «Одесская юридическая академия», аспирантка кафедры истории государства и права

ИСТОРИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ГОСУДАРСТВЕННО-ЦЕРКОВНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ ПЕТРА I

XVIII ст. в истории Православной Церкви стал своеобразным этапом между двумя качественно разными по содержанию и форме периодами ее жизни. Проблема взаимоотношений церкви с одной стороны и государства, культуры, науки, образования с другой стороны. Поэтому и назрела необходимость в проведении значимых в истории Православной Церкви внутригосударственных и внутри церковных реформ. Церковная реформа Петра I открыла новый этап в истории Русской Церкви, получивший в последствие название Синодального периода. Причины реформы разнообразны, но основными можно считать следующие.

В начале XVIII века в России получила распространение теория «естественного права». Теория сочетала в себе «почитание бога как творца вселенной» с представлением о том, что «неземная сила не может вмешиваться в единожды созданный естественный порядок вещей». Согласно господствующей точке зрения эта церковная реформа была проведена в основном с целью лишить Русскую Церковь ее автономии. Духовная власть не только не может претендовать на преобладание над светской властью, но и быть равнозначной с ней. Церковь должна быть подчинена окончательно государству. Петр I отменил патриарший чин в Русской Церкви и саму церковь подчинил государственной власти, действуя уже не по принципу византизма, а по образцу протестантского Запада. В силу этого нельзя сказать, что церковная реформа Петра «по своей сути была продолжением старой системы московских церковно-государственных отношений» (Флоровский Г. Пути русского богословия. 1991, с. 125).